

Kallelse till socialnämnden

Nämnd	Socialnämnden
Tid	Onsdagen den 19 november 2025 klockan 17.00
Plats	Höger kammarsal, Kommunhuset
Justerare	Maria Alsén

Information Tid för justering 27/11 kl. 08.00

Föredragningslista

Nr Ärende

1. Godkännande av dagordning
Föredragande: Hans Jarstig
2. Val av justerare och tid för justering
Föredragande: Hans Jarstig
3. Månadsuppföljning oktober 2025
Föredragande: Johan Bokinge
4. Uppföljning av handlingsplanen för hedersrelaterat våld och förtryck
Föredragande: Anna Lööv
5. Tillsynsärende
Föredragande: Sara Svenningsson
6. Information om förslag till verksamhetsplan 2026
Föredragande: Pernilla Ekstrand och Sara Svenningsson
7. Bidragsgivning till föreningen Bruk för alla
Föredragande: Pernilla Ekstrand
8. Socialnämndens delegationsordning
Föredragande: Pernilla Ekstrand
9. Detaljplan för Bränninge 2:133 m.fl.
Föredragande: Hans Jarstig
10. Delegationsärenden
11. Informationsärenden

Hans Jarstig
Ordförande

Sandra Grip
Sekreterare

Månadsuppföljning oktober 2025

Förslag till beslut

Socialnämnden lägger informationen till handlingarna.

Beskrivning av ärendet

Månadsrapporten omfattar uppföljning av ekonomi och personnyckeltal.

Johan Bokinge
Ekonomikonsult

Beslutet skickas till
Ekonomichef

Bilaga:

Månadsrapport oktober 2025

Månadsrapport Oktober 2025

Socialförvaltningen

Innehåll

1	Ekonomiskt utfall och prognos	2
1.1	Driftsuppföljning (Tkr)	2
1.2	Investeringsuppföljning (Tkr)	3
2	Personalnyckeltal	4
2.1	Sjukfrånvaro	4
2.2	Tidsanvändning	4
2.3	Analys/kommentarer personalnyckeltal	4

1 Ekonomiskt utfall och prognos

Denna ekonomiska prognos utgår från utfallet under perioden. Noggrannhetsgraden när det gäller periodiseringar av inkomster och utgifter är lägre än vid rapportering av tertial och årsredovisning.

Det ekonomiska utfallet och prognosen redovisas uppdelat på drift och investering. Uppföljningen av driften redovisas per verksamhet. När det gäller investeringarna redovisas totalen för förvaltningen/nämnden. I kommentarerna beskrivs de väsentliga avvikelserna.

1.1 Driftsuppföljning (Tkr)

Verksamhet/Enhet	Budget helår	Prognos helår	Avvikelse
Politisk verksamhet	708	708	0
Socialförvaltningen gemensam	13 522	12 632	890
Övergripande ÄO o FO samt hso	47 695	44 525	3 170
Äldreomsorg	103 063	103 063	-100
Funktionshinderomsorg	60 666	64 366	-3 700
Individ- och familjeomsorg	37 451	37 101	350
Total	263 105	262 494	610

1.1.1 Kommentarer till avvikelse och planerade/genomförda åtgärder drift

Politisk verksamhet: nämnden plus Rådet för pensionärer och funktionshindrade i nivå med budget.

Förvaltningsgemensamt: Lägre kostnader för personal än budgeterat främst p g a vakanser.

Övergripande äldre- och funktionshinderomsorg och hälso- och sjukvård
Budgetöverskottet förklaras främst av tidigare vakanser under året - hemtjänstchef, chef för boendeenhet, chef för hälso- och sjukvård.

Äldreomsorg: Hemtjänstens utförarenhet prognostiserar ett resultat i nivå med budget om det prestationsbaserade (timanställda) statsbidraget inkluderas. Exklusive statsbidraget prognostiseras ett underskott på 2,9 mnkr. För hemtjänstens beställarenhet beräknas underskottet bli 1,4 mnkr till följd av högre efterfrågan än budgeterat. Det ekonomiska resultatet för särskilt boende inklusive korttidsboende, hemteam och dagverksamhet beräknas hamna nära budget. Köp av extern boendeplats beräknas

innebära ett budgetunderskott på 1,6 mnkr. Demensboendet Linden har inte startat under året vilket prognostiseras ge ett budgetöverskott på 2,1 mnkr. Övriga nettokostnader beräknas överstiga budget med 0,7 mnkr. Exklusive det prestationsbaserade statsbidraget "för att minska antalet timanställda till förmån för tillsvidareanställda" och den försenade starten av Linden beräknas budgetunderskottet bli 5,2 mnkr.

Funktionshinderomsorg: Kostnaden för gruppboenden Ringvägen förväntas överstiga budget med 3,7 mnkr på grund av högre beläggning än beräknat. Kostnaderna för korttid och bostad med särskilt stöd till vuxna prognostiseras bli 2,9 mnkr högre än budget. För barnboendet på Malmgatan och gruppboenden solhöjden beräknas ett budgetöverskott på 2,0 mnkr. Prognosen för övriga kostnader summeras till +0,6 mnkr.

Individ- och familjeomsorg: Institutionsvård för barn och unga beräknas redovisa ett budgetunderskott på 1,6 mnkr, kostnaderna för arbetsmarknadsåtgärder förväntas bli 0,6 mnkr högre än budget varav bidrag till Bruk för Alla utgör 0,4 mnkr.

Familjehemsvården för barn och unga prognostiseras bli 1,1 mnkr lägre än budget.

Prognosen för verksamheten flykting och integration visar på ett budgetöverskott på 0,6 mnkr. Nettoöverskottet för övrig verksamhet beräknas bli 0,9 mnkr.

1.2 Investeringsuppföljning (Tkr)

Verksamhet/Enhet	Inv budget helår	Prognos helår	Avvikelse
Socialförvaltningen	3 242	3 242	0

1.2.1 Kommentarer till avvikelse och planerade/genomförda åtgärder investeringar

Inga avvikelser.

2 Personalnyckeltal

Habo kommun har tagit fram ett antal nyckeltal inom området personal som bedöms viktiga att följa upp regelbundet. Dessa nyckeltal analyseras i denna rapport i två områden; sjukfrånvaro och tidsanvändning. Samtliga nyckeltal redovisas ackumulerade från årets början till och med månaden före rapporteringsmånaden pga eftersläpning i löneuppgifter. (Exempelvis för månadsrapportering maj redovisas nyckeltal för perioden jan-april).

2.1 Sjukfrånvaro

	Sjukfrv 1-14 % jan- sep 2025	Sjukfrv 15+ % jan - sep 2025
Alla åldrar	3.5%	4.8%

2.2 Tidsanvändning

	Timmar jan - sep 2025	Timmar jan - sep 2024
A ARBETAD TID	405 188	395 026
4 FYLLNADSTID	495	2 017
5 ÖVERTID	4 427	2 836
B FRÅNVARO	139 101	135 186

2.3 Analys/kommentarer personalnyckeltal

Sjukfrånvaron är lägre än för motsvarande period 2024. Framförallt har den korta sjukfrånvaron sjunkit, från 4,1 procent till 3,5 procent. Den långa sjukfrånvaron har sjunkit med 0,1 procentenhet.

I början av 2025 var antalet arbetade timmar färre jämfört med 2024. Skillnaden har successivt minskat och nu överstiger årets antal arbetade timmar förra året med 2,5 procent. Det är en utveckling som är naturlig bl a med tanke på att nyanställningar, i enlighet med budgeten, har skett löpande under året. Fr o m den 1 april har avtalet för fyllnadstid och övertid förändrats för stora grupper. Deltidsanställda som tidigare fick fyllnadstid får nu istället övertidsersättning. Summan av fyllnadstid och övertid är i stort sett oförändrad mellan åren.

Uppföljning Handlingsplan för hedersrelaterat våld och förtryck

Förslag till beslut

Socialnämnden godkänner uppföljning av Handlingsplan för hedersrelaterat våld och förtryck.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Folkhälsorådet beslutade under våren 2025 att projektledaren för SUM psykisk hälsa skulle följa upp de två handlingsplanerna som genomförs inom fokusområdet ”Ökad kunskap och stöd kopplat till våld i nära relationer” och fokusområdet ”Tidiga samordnade insatser för att förebygga psykisk ohälsa” inom SUM psykisk hälsa. Det gäller Handlingsplan för hedersrelaterat våld och förtryck, antagen av socialnämnden 17 november 2021, och Strategi och handlingsplan för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter - barn och unga Habo kommun 2022–2025, antagen av kommunstyrelsen 30 november 2022.

Uppföljningen är gjord genom att intervjua nyckelpersoner, både chefer och tjänstepersoner, på tre förvaltningar som arbetar med genomförandet. Det är barn- och utbildningsförvaltningen, fritid- och kulturförvaltningen och socialförvaltningen. Det är miljö- och hållbarhetsstrategen, som också är folkhälsosamordnare och projektledare för samhällsutvecklingsmålet/SUM psykisk hälsa, som har intervjuat, analyserat och sammanställt uppföljningen.

Mot projektledarens bakgrund och kompetens har uppföljningen även gjorts inom ramen för social hållbarhet i det strategiska hållbarhetsarbetet.

Uppföljningen har redovisats för Folkhälsorådet i september 2025. Därefter beslutade beredningen för Folkhälsorådet att miljö- och hållbarhetsstrategen/folkhälsosamordnaren skulle föredra uppföljningen av handlingsplan för hedersrelaterat våld och förtryck för socialnämnden.

Sammanfattning av resultaten i uppföljningen i rapporten ”Uppföljning av handlingsplaner inom SUM psykisk hälsa”, KS25/359

- **Ledning och styrning:** Handlingsplanerna kopplas till befintliga styrdokument (t.ex. läroplan, trygghetsarbete och arbete mot kränkande behandling) men det finns brist på systematisk uppföljning. Ledningsnivån lyfter signalvärdet och styrkan i att frågorna fått plats, men saknar resurser för bredare genomslag.
- **Genomförande:** Båda handlingsplanerna har fått viss spridning och arbetet med hedersrelaterat våld har kommit betydligt längre än arbetet med sexuell hälsa. Upplevelsen är att handlingsplanerna inte märks tydligt i det dagliga arbetet, utan att de främst fungerar som stöd för kompetensutveckling snarare än för att initiera nya arbetssätt. Implementeringen har inte förändrat arbetet i någon större utsträckning. Ingen tydlig konkret förändring i arbetssätt.
- **Effekt och påverkan:** Stark signalverkan har varit den största effekten. Det som bedöms som mest värdefullt är ökad kunskap, kompetensutveckling och tydligare samverkansvägar kring hedersfrågor. Samtidigt framträder brist på tid och resurser. Vissa grupper, särskilt barn och unga samt äldre med funktionsnedsättning.
- **Framåtblick:** Behovet av samordning, helhetsperspektiv och förankring på alla nivåer återkommer. Prioriteringar och små resurser gör att det är viktigt med tidig involvering och att bygga engagemang och kunskap och att skapa gemensamt ansvar. Flera betonar vikten av att satsa på fp, starka, tydliga insatser och att bygga breda, hållbara strukturer. Nästa steg kan vara att koppla arbetet närmare det förebyggande arbetet enligt socialtjänstlagen, SoL, med betoning på samarbete mellan förvaltningar/enheter/arbetsområden. Det är av stor vikt att undvika att arbeta i stuprör och istället samarbeta och samverka tvärsektoriellt över organisationsgränser.

Specifikt för Handlingsplan för hedersrelaterat våld och förtryck

- Handlingsplanen hedersrelaterat våld och förtryck är spridd i organisationen men används i olika grad. Handlingsplanen upplevs ha god relevans, utgör ett tydligt kunskapsstöd och ger ett starkt signalvärde. Kunskapsstöd, strukturer och nätverksarbete har värdesatts, särskilt i uppstartsfasen.
- Anpassning till lokala förutsättningar ses som nödvändigt. Flera ser behov av att bygga vidare på det som redan lagts, koppla in förebyggande SoL-arbete, och fokusera på kunskapsunderlag. Det är att

föredra med färre och väl förankrade åtgärder än breda listor med mängder med åtgärder att genomföra.

- Handlingsplanen behöver ytterligare integreras i ordinarie processer och kopplas till SoL och det förebyggande arbetet för att undvika stuprör och stärka samverkan för goda resultat. Det är väsentligt att bygga långsiktiga kunskapsstrukturer, hålla handlingsplanerna levande och gärna göra en riktad kommunikationsinsats.
- Handlingsplanen används som stöd, men mycket av arbetet gjordes redan innan planen. I handlingsplanen är det beskrivet och dokumenterat vem som gör vad och hur vi gör samt förtydligat hur samverkan ska ske. Det finns etablerade rutiner, kompetenshöjning och samarbete med Barnahus, polis och socialtjänst. Planen ses som ett viktigt signalvärde och legitimering av arbetet. De som jobbar med detta på socialförvaltningen har mer kunskap än vad som finns i handlingsplanen, så de behöver inte titta i handlingsplanen för att veta hur de ska agera. IFO har ett våldsteam. Det ska bl.a. underlätta samverkan mellan enheterna på IFO men även med andra och verka som ett kompetenssteam. Förvaltningen har satsat på att utveckla medarbetares kompetens, bl.a. med hjälp av "Patriark" och hade under förra året statsbidrag för att kompetensutveckla. Detta innebar att flera medarbetare gick olika utbildningar, deltog i konferenser samt att kommunen bjöd in föreläsare. Vanligast är att kommunen får kontakt med tonåringar som är utsatta för heder. Det kan vara att vi upptäcker det i samband med annan kontakt, tex orosanmälan, och sen upptäcker vi hedersrelaterat våld.

Anna Lööv
Miljö- och hållbarhetsstrateg

Beslutet skickas till.

HANDLINGSPLAN

HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

HABO KOMMUN

Handlingsplanen för hedersrelaterat våld och förtryck är antagen av barn- och utbildningsnämnden den XX 2021 § XX, fritids- och kultur- nämnden den XX 2021 § XX och socialnämnden den XX 2021 § XX

Innehåll

Bakgrund	4
Strategiskt hållbarhetsarbete	5
Syfte	6
Mål	6
Målgrupp	6
Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och kännetecken	7
Definition	8
Lagstiftning och mänskliga rättigheter	9
Socialnämndens ansvar	12
Barn- och utbildningsnämndens ansvar	16
Fritids- och kultursnämndens ansvar	19
Samverkan	21
Publikationer och länktips för mer stöd	22

Bakgrund

För att all lagstiftning mot hedersrelaterat våld och förtryck ska kunna tillämpas effektivt behövs välfungerande samverkan mellan berörda aktörer, inte minst socialtjänsten, skolan hälso- och sjukvården och polisen. Med en stärkt kompetens och ett nära samarbete mellan ansvariga myndigheter kan det förebyggande arbetet förstärkas och stödet till dem som utsätts förbättras. Alla berörda yrkesgrupper måste ha tillräcklig kunskap och rutiner för att kunna göra detta.

Det hedersrelaterade våldet och förtrycket är ett område som är komplext och svårt att komma åt. Förekomsten av hedersrelaterat förtryck och våld i Habo kommun är enligt statistik väldigt ovanlig, men vi vet samtidigt att det finns ett mörkertal i hur det egentligen ser ut.

Med bakgrund av det behöver vi få en tydligare bild över hur verkligheten egentligen är för att komma åt och kunna arbeta på ett effektivare sätt för att i ett tidigt skede kunna upptäcka förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck.

Kommunfullmäktige i Habo¹ gav efter inkommen motion social- och barn- och utbildningsnämnden att tillsammans uppdra följande:

- att kartlägga i vilken grad problematiken med hedersrelaterat våld och förtryck förekommer i Habo kommun
- att ta fram en handlingsplan gällande hedersrelaterat våld och förtryck, och
- att utbilda och informera personal inom socialtjänst, kommunal sjukvård och skola om att anmälningsskyldigheten gäller vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck.

Fritids- och kulturförvaltningen tillkom vid framtagandet av planen eftersom deras verksamhet är viktig då de möter barn och unga under deras fria tid.

¹ Kommunfullmäktige 2019-11-28 § 132, Dnr KS19/132

Strategiskt hållbarhetsarbete

Handlingsplan hedersrelaterat våld och förtryck är ett av många styrande dokument, som ingår i kommunens strategiska hållbarhetsarbete.

Kommunens strategiska hållbarhetsarbete omfattar det miljömässiga, det sociala och det ekonomiska perspektivet på hållbar utveckling. Det strategiska arbetet bygger på Agenda 2030 med de globala hållbarhetsmålen, de nationella miljökvalitetsmålen och våra lokala mål. Vi utgår från Habo kommuns övergripande vision "Habo kommun - den hållbara kommunen för hela livet".

Handlingsplanen hedersrelaterat våld och förtryck knyter främst an till det sociala perspektivet för hållbar utveckling.

Agenda 2030

Agenda 2030 är en internationell överenskommelse för hållbar utveckling. De 17 globala hållbarhetsmålen kopplade till Agenda 2030 syftar till att vi ska minska fattigdom, orättvisor och ojämlikheter samt minska negativa klimatpåverkan. Utgångspunkten är att det finns många olika sätt att nå målen och att alla behöver bidra på alla nivåer i samhället.

Genom arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck finns en koppling till 5 av de 17 globala hållbarhetsmålen. Det handlar om mål 1 Ingen fattigdom, mål 3 God hälsa och välbefinnande, mål 4 God utbildning för alla, mål 5 Jämställdhet och mål 10 Minskad ojämlikhet. Utifrån Agenda 2030 ligger dessa mål ligger till grund för vårt arbete med social hållbarhet, där vi inkluderar vårt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Syfte

Handlingsplanen visar hur social- och barn- och utbildnings och fritids- och kulturnämnden tillsammans med berörda aktörer i Habo kommun ska samverka för att invånare, som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, ska kunna erbjudas bästa möjliga stöd och hjälp i ett så tidigt skede som möjligt. Det är viktigt att det finns en tydlighet i och mellan olika verksamheters ansvarsområden samt framarbetade rutiner för hur samverkan sker.

Samverkan, ödmjukhet och prestigelöshet är nyckelord för att kunna möta barn och unga på ett konstruktivt sätt som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Handlingsplanen syftar till att kvalitetssäkra och understödja den verksamhet som de berörda nämnderna normalt bedriver. Det är ett gemensamt ansvar att ge den utsatta bästa möjliga hjälp – utifrån nämndernas olika uppdrag och ansvarsområden samt utifrån gällande lagstiftning, mänskliga rättigheter och barnets rättigheter.

Mål

När ett barn, ungdom eller vuxen söker hjälp är det viktigt att berörd medarbetare inte känner sig ensam med problemet. Därför är en samverkan viktig. Vårt mål med handlingsplanen är att varje berörd medarbetare direkt ska veta vad den ska göra när den nås av informationen. Handlingsplanen kommer att tydliggöra hur det ska se ut och fungera.

Målgrupp

- Alla barn och ungdomar i Habo kommun som lever i en miljö där det förekommer hedersrelaterad problematik, hot eller våld.
- Vuxna i Habo kommun som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.
- Personal inom och social-, barn- och utbildnings- och fritids- och kulturförvaltningen, förtroendevalda inom de nämnda verksamheterna samt berörda samverkansaktörer i kommunala förvaltningar och civilsamhällesaktörer.

Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och kännetecken

Det hedersrelaterade våldet och förtrycket kan ta sig olika uttryck och något som den utsatta oftast försöker dölja. Därför är det av vikt att det finns en kunskap kring vilka kännetecken man ska vara uppmärksam på. Det kan bland annat göra sig uttryck i:

- flickor som måste gå direkt hem efter skolan, som inte får vara med på lektionerna i alla skolämnen eller som inte får välja sina vänner
- pojkar som måste bevaka sina systrar varje dag i skolan
- unga kvinnor och män som inte får ha kärleksrelationer och sexuella relationer
- unga personer som förmås eller tvingas att gifta sig mot sin egen vilja med någon som familjen eller släkten valt ut.

De som bryter mot familjens normer och värderingar riskerar att bli bestraffade. De kan bli utfrysta, hotade och misshandlade. För en del medför ett ställningsta-

gande mot familjens normer och värderingar så stora risker att de måste lämna sina familjer och i vissa fall helt och hållet bryta med dem.

Det hedersrelaterade våldet och förtrycket kännetecknas bland annat av att det oftast är kollektivt utövat eller sanktionerat, att kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet är central och att valet av partner inte är individens eget val utan en angelägenhet för familjen eller hela släkten (Länsstyrelserna och Socialstyrelsen, 2005; Skr. 2007/08:39; Socialstyrelsen 2014). Våldet och förtrycket drabbar såväl flickor och kvinnor som pojkar och män och både män och kvinnor kan vara förövare. Ibland är en och samma person både utsatt och förövare, detta gäller inte minst pojkar och unga män.

Definition

Det finns inga tydliga vedertagna begrepp och definitioner av hedersrelaterat våld och förtryck. För att fullt förstå vad hedersrelaterat förtryck och våld (HRV) innebär har Habo kommun valt att utgå från regeringens definition.

”Hedersrelaterat våld och förtryck, liksom mäns våld mot kvinnor generellt, har sin grund i kön, makt, sexualitet och kulturella föreställningar om dessa. När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck är kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet central och starkt knuten till kollektivet. I hederstänkandet står föreställningar om oskuld och kyskhet i fokus och familjens rykte ses som avhängigt i flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Detta förhållande kan vara mer eller mindre uttalat och kontrollen kan sträcka

sig från vardagliga former av begränsningar i flickors och kvinnors liv. Det kan handla om kläddval, socialt umgänge och rörelsefrihet eller om livsval såsom utbildning, jobb och giftermål och skilsmässa. I sin mest extrema form resulterar hederstänkandet i hot om våld, våld och dödligt våld. Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär innebär att det kan finnas fler förövare av båda könen och att offren kan vara både kvinnor och män samt flickor och pojkar. Det kan också innebära att våldet sanktioneras av familjen och den närmaste omgivningen, även av andra kvinnor. Tvångsäktenskap och könsstympning är specifika företeelser som har sin grund i bl.a. föreställningen om att mäns och familjers heder är avhängig kvinnors och flickors sexuella beteende.”

Lagstiftning och mänskliga rättigheter

Svensk lagstiftning tar tydligt ställning mot våld och övergrepp. Arbetet mot hedersrelaterat våld tar sin utgångspunkt i både nationella lagar och exempelvis FN:s konventioner om mänskliga rättigheter och barnkonventionen. Nedan har vi skrivit ett urval av vilka lagtexter som ger stöd åt arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

2001 fastslog FN att brott mot kvinnor i hederns namn är ett brott mot mänskliga rättigheter. FN:s medlemsstater har en skyldighet att förebygga och utreda brott mot kvinnor i hederns namn, samt att bestraffa förövarna och tillhandahålla skydd för offren. Att underlåta detta är i sig ett brott mot de mänskliga rättigheterna¹.

Barnkonventionen, FN:s konvention om barnets rättigheter, som blev svensk lag² den 1 januari 2020 innehåller 54 artiklar, den avser varje människa under 18 års ålder. I barnkonventionen finns fyra grundläggande principer vilka alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn.

- Artikel 2 att alla barn har samma rättigheter och samma värde.
- Artikel 3 att det är barnets bästa som ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet
- Artikel 6 att varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas vilket omfattar inte bara barnets fysiska hälsa, utan även den andliga, moraliska, psykiska och sociala utvecklingen.
- Artikel 12 barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som rör dem. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.

Socialtjänstlagen (SoL)

1 kap 2§ SoL När åtgärder rör barn skall det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år.

5 kap 1 § SoL Socialnämnden skall verka för att barn och ungdom växer upp under trygga förhållanden. Socialnämnden skall med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och ungdom som visar tecken på ogynnsam utveckling.

11 kap 1 § SoL Socialnämnden skall utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden.

11 kap 2 § SoL Nämnden får vid utredning och om nämnden behöver ingripa till ett barn skydd eller stöd konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som behövs. Utredningen ska bedrivas skyndsamt. Utredningen ska bedrivas så att inte någon onödigt utsätts för skada eller olägenhet. Den skall inte göras mer omfattande än vad som är motiverat av omständigheterna i ärendet. Den som berörs av utredningen skall underrättas om att utredning inleds.

Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)

1, 2, 3 6 § Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) Socialnämnden kan ingripa till ett barns skydd om samtycke till behövlig vård inte finns. Vid akut fara för ett barn eller ungdom kan ett beslut om vård enligt LVU fattas omedelbart utan att vårdnadshavarna informeras först.

14 § LVU Nämnden kan med hänsyn till barnets bästa besluta om att hemlighålla barnets vistelseort förvårdnadshavarna. Nämnden kan vidare för barnets bästa besluta om att begränsa umgänge/kontakt mellan barn och vårdnadshavare.

1 Regeringen.se, mänskliga rättigheter

2 Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Anmälningsskyldighet

14 kap 1 § SoL, 29 kap 13 § Skollagen, 2 f § Hälso- och sjukvårdslagen (HSL)

Alla som är anställda inom myndigheter vars verksamhet rör barn, hälso- och sjukvård, socialtjänst är skyldiga att genast anmäla till socialtjänsten om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Dessa lagrum anger också de olika myndigheternas skyldighet att samverka kring barn som misstänks fara illa.

Vid misstanke om hedersrelaterat förtryck görs orosanmälan till socialtjänsten på samma sätt som vid annan oro för att ett barn far illa. Det behöver bara vara misstanke om att någon är utsatt. Det är socialtjänstens uppgift att sedan utreda om barnet riskerar att fara illa och om den unge är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck.

Skollagen

6 kap 6, 7 § Skollagen Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen skall se till att det vidtas åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Diskrimineringslagen

3 kap. 14, 15, 16 § Diskrimineringslagen (SFS 2008:567) Skolan ska bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter och möjligheter samt vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att någon utsätts för trakasserier/sexuella trakasserier. En årlig plan skall upprättas med en översikt över de åtgärder som behövs för att dels främja lika rättigheter och möjligheter. Detta gäller alla barn och elever som deltar i eller söker till verksamheten, oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning.

Könsstympning

Lag (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor 1 § Ingrepp i de kvinnliga yttre könsorganen i syfte att stympa dessa eller åstadkomma andra bestående förändringar av dem (könsstympning) får inte utföras, oavsett om samtycke har lämnats till ingreppet eller inte.

Lagen om tvångsgifte

4 kap, 4 c §, 4 d § Brottsbalken, brottet äktenskapstvång gäller den som genom olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet förmår en person att ingå ett äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse.

Barnäktenskap

För att ingå äktenskap i Sverige måste båda personerna fyllt 18 år. Från och med januari 2019 gäller ytterligare skärpt lagstiftning som innebär ett förbud mot att erkänna utländska barnäktenskap. (Riksdagsbeslut 2018-11-21)

Sedan den 1 juli 2020 finns stärkt lagstiftning gällande barnäktenskap. Skyddet mot barnäktenskap innebär att vuxna inte får förmå eller tillåta ett barn att ingå ett äktenskap eller äktenskapsliknande förbindelser. Det är vårdnadshavares ansvar att förhindra att barn ingår äktenskap.

Utreseförbud

Sedan den 1 juli 2020 finns även stärkt lagstiftning gällande utreseförbud. Om det finns en påtaglig risk för att någon som är under 18 år förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att ingå äktenskap eller en äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas kan socialtjänsten ansöka om utreseförbud hos förvaltningsrätten. Om det är brådskande kan socialnämnden besluta om omedelbart utreseförbud. Utreseförbudet regleras i lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52).

Brottsoffer

Europeiska unionens råd antog i oktober 2012 ett direktiv om miniminormer för brottsoffers rättigheter samt stöd till och skydd av brottsoffer. Syftet med direktivet är att säkerställa att brottsoffer får information, stöd och skydd och att de får medverka i straffrättsliga förfaranden.

Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.

Enligt SFS 2012:776 ska socialnämnden särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Socialnämnden ansvarar för att ett barn, som utsatts

för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialnämnden ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver. En person som är utsatt för hedersrelaterat våld kan behöva någon typ av skyddade personuppgifter eller kontaktförbud vilket går att läsa mer kring på Socialstyrelsens hemsida om våld.

Socialnämndens ansvar

Kommunen har enligt 2 kap 3 § Socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver.

- Socialtjänsten ska ha kunskap om vad som utmärker hedersrelaterat våld och förtryck, hur det kan ta sig uttryck och vilka konsekvenser det kan ha för de personer som utsätts för det. Det innebär att socialtjänsten kan ge råd, stöd och konsultation till privatpersoner och andra aktörer om någon misstänker att ett barn utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.
- Socialtjänsten ska ta emot orosanmälan och göra riskbedömningar. En del barn och unga som socialtjänsten kommer i kontakt med har skyddsbehov antingen omedelbart då socialtjänsten får kännedom om dem eller i ett senare skede. När det gäller misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck är det viktigt att riskbedömningen görs anpassade utifrån problematiken. Det kan även behöva göras nya skyddsbedömningar över tid.
- Socialtjänsten har enligt Socialtjänstlagen (2001:453), SoL, ett tydligt ansvar för att ge stöd och hjälp till de som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck (5 kap. 11 § SoL). Socialtjänstlagen och lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) ger stora möjligheter att stödja, hjälpa och skydda de som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

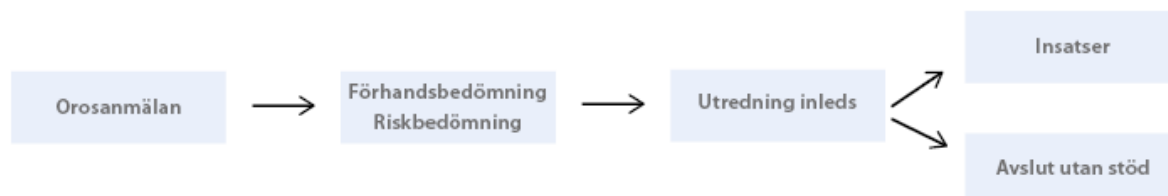
Ansvarsfördelning inom socialförvaltningen

I ärenden där det förekommer hedersrelaterat våld har socialförvaltningen organiserat sig enligt följande:

- Handläggare för våld i nära relationer ansvarar för att utreda, bevilja insatser samt följa upp våldsutsatta samt våldsutövande kvinnor och män över 18 år.
- Handläggare i barn och ungdomsgruppen ansvarar för att utreda, bevilja insatser samt följa upp våldsutsatta barn och ungdomar upp till 18 år som bevittnat/själva är utsatta för våld.

Om det finns oro för att ett barn far illa

Nedan visas en möjlig process om det skulle finnas oro för att ett barn eller ungdom riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck:

Orosanmälan

- Vid misstanke om hedersrelaterat förtryck görs orosanmälan till socialtjänsten på samma sätt som vid annan oro för att ett barn riskerar att fara illa. Det behöver bara vara misstanke om att någon är utsatt. Det är socialtjänstens uppgift att sedan utreda om barnet riskerar att fara illa och om den unge är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck.
- Socialtjänsten gör en förhandsbedömning vilket betyder att socialsekreterare träffar den som det berör. I förhandsbedömningen kan socialtjänsten ta emot barnet/ungdomen även då personen är omyndig och kommer ensam, eller tillsammans med någon stödperson. Det är i ärenden som rör hedersrelaterat våld- och förtryck av säkerhetsskäl viktigt att kontakten med socialtjänsten inte blir känd för utomstående då det kan leda till negativa konsekvenser för barnet / ungdomen. Det första mötet bör därför inte ske på socialkontoret utan det är viktigt att det sker på en neutral plats, exempelvis skolan.
- En risk/skyddsbedömning av och om barnet/ungdomen behöver skydd ska göras inom 24h efter att informationen inkommer till socialtjänsten. Skyddsbedömningen syftar till att ta ställning till om barnet behöver skyddas från sina föräldrar eller andra närstående under utredningstiden. Skyddsbedömningen kan leda till att en utredning behöver inledas omgående eller till ett omedelbart omhändertagande. Skyddsbedömningen ska alltid dokumenteras.
- I vissa fall kan socialtjänsten avvakta direkt kontakt med föräldrarna under förhandsbedömningen. Om det finns risk för hot eller våld – undersök möjligheten att sekretesskydda delar av anmälan. Sekretess gäller till skydd för ett barn i förhållande till vårdnadshavaren om det kan antas att barnet lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren.
- Förhandsbedömningen ska genomföras skyndsamt och som längst inom 14 dagar. Under förhandsbedömningen kan uppgifter inhämtas endast från den det berör och en eventuell anmälare. Socialtjänsten tar även ställning till om det kan finnas behov av tolk. Det är mycket viktigt att tolken är neutral i förhållande till barnet / ungdomen och att tolken inte kommer att utgöra ett hot genom ryktesspridning eller kontakter med barnets släkt. Överväg att använda telfontolk och lämna inte barnets personuppgifter.
- I en förhandsbedömning ska socialtjänsten besluta om en utredning skall inledas eller inte. När socialtjänsten inleder en utredning om ett barn är det för att man vill ta reda på om barnet behöver skydd eller stöd och i så fall vad som behövs.
- Om socialtjänsten beslutar att inte inleda utredning så kan det vara viktigt att föräldrarna inte informeras om kontakten med socialtjänsten, eftersom en sådan kontakt i sig kan utgöra en risk för barnet. Sekretess gäller till skydd för ett barn i förhållande till vårdnadshavaren om det kan antas att barnet lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren.

- Ge barnet/ungdomen telefonnummer till ansvarig socialsekreterare, socialjour och polis om situationen skulle bli akut.

Utredning

- Enligt socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2014:4) bör socialnämnden inleda utredning om en vuxen eller den som är under 18 år har utsatts för hedersrelaterat våld. Socialnämnden bör även bedöma risken för ytterligare våld. Huvudprincipen när det gäller myndiga personer är att socialtjänsten inte får inleda utredning mot personens vilja. När det gäller personer som fyllt 18 men inte 20 år finns det dock möjligheter att under vissa omständigheter ge vård utan personens samtycke, med stöd av 3 § LVU.
- Det är viktigt att personal på socialtjänsten har kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, detta då ärenden ibland måste hanteras annorlunda än andra ärenden som inkommer till socialtjänsten. Personer som utsätts för hedersrelaterat våld kan befinna sig i mycket hotfulla situationer där det inte går att finna något skydd inom den egna familjen eller släkten. En hotbild kan snabbt förändras och en riskbedömning kan behöva göras vid flera tillfällen, både i en akut situation, under utredning och när insatser ges. Exempelvis kan det vara en känslig fråga när kontakt ska ske med föräldrarna, det kan innebära en risk för den unge om föräldrarna får kännedom om kontakten.
- Inom ramen för utredning kartlägger socialtjänsten problematiken och utreder den unges situation. Socialtjänsten kan även använda olika standardiserade bedömningsinstrument såsom PATRIARK eller FREDÅ. Om det finns syskon kvar i familjen är det viktigt att socialtjänsten tar reda på hur deras situation ser ut och det kan bli aktuellt att inleda utredning.
- Vid misstanke om brott mot barnet/ungdomen kontaktas Barnhus i länet. När socialnämnden överväger att göra en polisanmälan och den misstänkte gärningspersonen är en närstående,

kan nämnden initiera samråd med bland annat polis och åklagare. Om det finns misstankar om exempelvis barnmisshandel kan barnen hämtas och närvara vid förhör hos polisen utan vårdnadshavarens vetskap.

- Beslutet att inleda en utredning kan inte undanhållas för vårdnadshavaren, men i vissa situationer kan nämnden vänta något med att informera en vårdnadshavare om att en utredning har påbörjats. Exempelvis om den unge är utsatt för ett allvarligt brott. Det måste dock finnas särskilda skäl till varför en underrättelse inte görs direkt efter att en utredning inletts (SoL 11 kap. 2 § tredje stycket). Vårdnadshavare får dock inte hållas ovetande om pågående utredning under en längre tid.

Insatser

- Socialförvaltningens ska erbjuda stöd och skydd, både akut och på lång sikt, till alla som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. Riskbedömning och utredning ligger till grund för bedömningen av vilka insatser som den enskilde ska erbjudas. Enligt 7 kap. 1 § SOSFS 2014:4 bör stöd och hjälp erbjudas i form av bland annat akut skydd, stödsamtal, råd och stöd etc.
- Socialtjänstens val av insatser avgörs bland annat av vilken karaktär och omfattning det hedersrelaterade våldet och förtrycket har. En helhetsbedömning görs av den enskildes behov. Den utsatta kan ha stort behov av stöd på kortare sikt, mer akut och på längre sikt.
- Bedömningen av vilka insatser som svarar bäst mot behoven görs i möjligaste mån i samråd med den våldsutsatta personen (3 kap. 5 § SoL).
- Den som varit utsatt för våld kan ha behov av skyddat boende och när det gäller barn och unga av en placering. Det kan också finnas behov av ekonomiskt bistånd samt råd och stöd. Ibland behöver den utsatta skyddas av lagstiftning gällande kontaktförbud, skyddade personuppgifter eller utreseförbud. Om en våldsutsatt bryter med sin familj kan det vara viktigt att den enskilde får stöd med de känslor som en sådan brytning medför.

- Socialtjänsten har ett uppföljningsansvar gällande insatser, det är den unges behov som är i fokus. Uppföljningen görs för att kunna bedöma hur insatserna fungerar, hur personen ställer sig till dem och till sin situation. Om den unge är placerad följer socialtjänsten upp vilka förutsättningar som måste vara uppfyllda för att vården ska fortsätta eller upphöra.
- Socialtjänsten arbetar även med familjer och övriga i nätverket. Socialtjänsten har ansvar för att ge stöd och hjälp till föräldrar i syfte att förändra de förhållanden som lett till placeringen av barnet. Insatser till föräldrar och andra barn beviljas enligt 4 kap. 1 § SoL och genomförs ofta tillsammans med öppenvårdsteamet i kommunen. Eventuella biståndsinsatser ska kontinuerligt följas upp. Insatser som den utsattes familj kan behöva eller vilja ha är exempelvis krissamtal då ett barn eller en ungdom blivit placerad. I vissa fall kan det bli aktuellt att den unge ska flytta hem och det är då viktigt att göra en bra risk- och skyddsplan på kort och på långsikt.
- Det kan även finnas behov av insatser eller åtgärder som inte hör till socialtjänstens område. Socialtjänsten samverkar därför med flera olika myndigheter exempelvis skola eller polis och även ideella organisationer exempelvis kvinnojour.

VIKTIGT ATT TÄNKA PÅ!

- Låt inte den utsatta personen bollas mellan olika enheter.
- Rådgör med personal med inom er verksamhet med särskild kunskap på området eller annan sanverkansaktör med kompetens inom området.
- Ta berättelsen på allvar och förmedla att det aldrig är personens eget fel att våldet sker.
- Prata med den utsatta personen i enrum.
- Vid behov av tolk, anlita alltid auktoriserad tolk.
- Ta hänsyn till personens egna tankar om lösningar och eventuella konsekvenser av dessa. Gå noga igenom vad som kan bli konsekvenserna av olika beslut.
- Kom ihåg att hedersproblematik är ny i förhållande till socialtjänstlagen och Lagen om vård av unga. Omsorg och specifik kunskap krävs för att på ett säkert sätt arbeta med dessa ärenden.

Barn- och utbildningsnämndens ansvar

Förskolan och grundskolan ska vara trygga platser där barn och unga kan utvecklas och inhämta kunskap utan rädsla för förtryck, våld eller att deras grundläggande mänskliga rättigheter kränks. Alla ska ha samma möjligheter till utbildning och personlig utveckling oavsett, kön, ålder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning.

”Utbildningen ska utformas i överenskommen med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.”¹

Förskolans ansvar

Personal inom förskola har en viktig roll i att tidigt upptäcka barn som utsätts eller riskerar att utsättas för våld i allmänhet och hedersrelaterat våld och förtryck i synnerhet

Situationer att vara uppmärksam på är t.ex. om föräldrar sätter upp begränsningar kring vem barnet får leka med eller sova bredvid eller vilken personal som får byta blöja på barnet, exempelvis utifrån kön. Andra exempel där det kan finnas anledning att känna oro är om föräldrarna kräver att barnet ska ha viss klädsel på sig som gör att barnet t.ex. inte kan leka fritt.

För barn som är begränsade och utsatta på andra sätt är förskola ofta en viktig fristad. Som förskolepersonal är det därför viktigt att vara tydlig gentemot vårdnadshavare att ni inte särbehandlar barn utan de ska ha rätt att delta i förskolans verksamhet på samma villkor som alla barn. Känner ni osäkerhet kring hur ni ska agera, lyft det till rektor som ska se till att det finns rutiner som all personal kan följa och förankra sina beslut i.

Vid misstanke om att ett barn far illa eller riskerar att fara illa ska en orosanmälan göras till socialtjänsten, i enlighet med Socialtjänstlagen 14 kap. §1 c. Vi sammanfattar anmälningsplikten till socialtjänsten längre fram i dokumentet.

Skolans ansvar

Att upptäcka elever som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck är en viktig uppgift för skolan. En förutsättning för att skolan ska kunna hjälpa dessa elever är att någon på skolan ser och förstår elevens livssituation, utsatthet och behov. Det är därför nödvändigt att skolans personal har en grundkunskap om vad hedersrelaterat våld och förtryck får för konsekvenser för barn och unga.

Rektorer är ansvariga för att skolan har rutiner och beredskap för att hantera de praktiska och principiella frågeställningar som aktualiseras vid förekomst av hedersrelaterat våld och förtryck. En hantering som följer gängse rutiner i elevvårdsärenden, framförallt en för tidig kontakt med föräldrarna, kan i vissa fall allvarligt skada en elev som lever i en hederskontext. Därför är en viktig uppgift för rektor också att säkerställa fortbildning av skolans personal. En särskilt viktig målgrupp för utbildning är elevhälso- personal eftersom det oftast är de som kopplas in i dessa fall. Det är nödvändigt att skolan har rutiner för det främjande, förebyggande och åtgärdande arbetet.

Skolverket har tagit fram stödmaterialet Hedersrelaterat våld och förtryck – skolans ansvar och möjligheter² om hur skolans personal kan arbeta med frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck.

1 Skollagen (2010:800) 1 kap 5§

2 <https://www.skolverket.se/publikationsserier/stodmaterial/2018/hedersrelaterat-vald-och-fortryck---skolans-ansvar-och-mojligheter>

Rättighetsfråga

Ett liv fritt från förtryck, våld, barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning är en rättighetsfråga. Det är viktigt att upptäcka de som är utsatta för att samhället ska kunna hjälpa dem att tillvarata sina rättigheter. Personal som arbetar i skolan och träffar ungdomar dagligen har en unik möjlighet just när det gäller att upptäcka utsatta ungdomar och hjälpa dem att komma i kontakt med ansvariga myndigheter.

Vid misstanke om hedersrelaterad problematik ställ frågorna:

- Finns det något som du vill göra som du inte får göra?
- Finns det något som du måste göra som du inte vill?

Det förbyggande arbetet tar sin utgångspunkt i diskrimineringslagen och verksamheternas likabehandlingsplaner. I mötet med vårdnadshavare är förskolans/skolans viktigaste uppgift att informera om barns rättigheter och vårdnadshavarnas ansvar och skyldigheter. En vårdnadshavare har ansvar att sätta gränser för sitt barn men inte begränsa barnets liv.

Att behålla ett barnperspektiv

Personal kan ibland känna en osäkerhet över hur akuta hoten som riktas mot eleven är. När en elev har tagit mod till sig och berättat om sin situation är det viktigt att ge eleven stöd. Eleven själv vet om hotet är reellt. Situationen kan bli farlig för eleven om skola och socialtjänst missbedömer elevens situation. Skolan måste lyssna och tro på eleven i den stund hen berättar om sina svårigheter. En del elever har svårt att bedöma riskerna och kan undervärdera dem.

Viktiga observationspunkter som kan vara tecken på hedersrelaterad problematik

Nedan följer viktiga observationspunkter som ALL personal i förskola/skola bör känna till:

- Återkommande skolk/frånvaro?

- Får barnet/eleven delta i all undervisning, till exempel idrott och hälsa, sex och samlevnad?
- Får barnet/eleven vara med på skolresor, studiebesök/-resa, lägerskolor?
- Finns det ett krav på att barnet/eleven ska ta ett stort ansvar för hemarbete och småsyskon?
- Avsaknande av kamratrelationer?
- Måste barnet/eleven ljuga om pojkvän/flickvän, vilka barnet/eleven umgås med, fritidsvanor och dylikt?
- Hur ser barnets/eleven studiemotivation och koncentration ut över tid?
- Är barnet/eleven tidvis (oförklarligt) ledsen, orolig eller uppgiven?
- Uppvisar barnet/eleven psykosomatiska symptom (t.ex. huvudvärk, magont och/eller sömnsvärigheter)?
- Begränsas barnet/eleven i sitt privatliv (kontroll av mobiltelefon, dagbok, kläder, väskor osv.)?
- Är barnet/eleven utsatt för någon form av bevakning, t.ex. från en släkting på skolan?
- Verkar barnet/eleven oförklarligt rädd för någon/något?
- Talar barnet/eleven om problem hemma eller sin ofrihet i termer av "vår kultur kräver"?
- Talar barnet/eleven om skönhetsoperationer?
- Talar barnet/eleven om att förlova sig eller gifta sig trots sin ålder och inte klar med skolan? Är partnern någon som barnet/eleven rimligen inte kan känna särskilt väl?
- Tvingas barnet/eleven bevaka en syster, en kusin eller annan släkting på skolan?
- Är barnet/eleven könsstympad?

Om man upptäcker något av ovanstående tecken ska förskolans/skolans personal agera genom att ta kontakt med ansvarig förskolechef/rektor.

VIKTIGT ATT TÄNKA PÅ!

- Ta ungdomens berättelse på allvar och förmedla att det aldrig är personens eget fel att våldet sker.
- Prata med ungdomen i enrum. Avvakta med att kontakta vårdnadshavare tills du vet mer. Vid ärenden rörande våld, konsultera och rådgör ert agerande med socialtjänsten.
- Ta hänsyn till ungdomens egna tankar om lösningar och eventuella konsekvenser av dessa.
- Var försiktig innan du börjar sätta in åtgärder. Beslut kan ge konsekvenser som är svåra att förutse. Rådgör med personal på socialtjänsten med särskild kunskap inom området.

Förskolans/Skolans anmälningsskyldighet

Enligt 14 kap. 1 § Socialtjänstlagen (SoL) är myndigheter och yrkesverksamma inom bland annat förskola/skola, socialtjänst, hälso- och sjukvård och polis skyldiga att genast anmäla till socialtjänsten om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

Detta omfattar självklart kännedom eller misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck, barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning.

Vid oro kring hedersrelaterad problematik eller annan oro kring hot, våld, övergrepp bör du konsultera socialtjänsten innan du kontaktar vårdnadshavarna. Detta för att inte utsätta det enskilda barnet/eleven för ökad risk att påverkas eller utsättas för mer våld.

Viktigt att tänka på när anmälningsmöten med socialtjänsten sker med elever under skoltid är att eleven inte får frånvaro för den tiden. Det finns då risk att vårdnadshavare upptäcker det och börjar ställa frågor kring frånvaron.

Det är inte förskolans/skolans sak att utreda ”så att man säkert vet”, det räcker att man har oro eller misstankar. Det är socialtjänstens och polisens ansvar att utreda. Utgå då med fördel från de observationspunkter och kännetecken vi berört och finns det en osäkerhet, ta en kontakt med socialtjänsten för att konsultera. Det går bra att göra utan att avslöja barnets/elevens identitet.

På Skolverkets webbplats¹ kan du läsa mer om förskolan/skolans anmälningsskyldighet och hur en anmälan går till.

Lämna uppgifter till socialtjänstens utredning

Rektorer, förskolechefer, pedagoger, elevhälsan och övrig skolpersonal är också skyldiga att lämna uppgifter som kan ha betydelse för socialtjänstens utredning.

¹ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/skolans-ansvar-for-barn-som-far-illa>

Fritids- och kultursnämndens ansvar

Fritids- och kulturnämnden bedriver verksamheter som bibliotek, fritidsgårdar och fritidsanläggningar. Samtliga verksamheter möter barn och ungdomar, vissa i större utsträckning än andra, på sin fria tid. Man har också en stor verksamhet som berör det lokala föreningslivet.

Gemensamt med barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden tar fritids- och kulturnämnden avstånd från hedersrelaterat våld och kränkande behandling.

Arbetet inom kommunens fritidsgårdar, föreningsliv, kultur, bibliotek och annan verksamhet som möter barn och ungdomar utgår från FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna och barnkonventionen. Personalen ska arbeta aktivt för att förebygga alla former av förtryck och diskriminering. Precis som personal på skolor är all personal på fritidsgårdar och i annan verksamhet som möter ungdomar skyldiga att anmäla till socialnämnden om de får kännedom eller misstankar att ett barn far illa (14 kap 1 § SoL).

Berörda chefer inom kultur och fritid är ansvariga för att det finns en beredskap att hantera de praktiska och principiella frågeställningar som aktualiseras av hedersproblematiken.

Fritids- och kulturnämnden ansvarar för att förmedla information och kunskap till sin personal om hedersrelaterat förtryck och våld. Detta i syfte att medvetandegöra personalen om utformade samverkansrutiner gällande hedersrelaterad problematik. Man ska också sprida information om hedersrelaterat våld och förtryck till föreningslivet.

Verksamheternas ansvar

Verksamheterna inom kultur och fritid ska arbeta aktivt med värdegrundsarbetet så att

barn och ungdomar har kännedom om demokratiska och mänskliga rättigheter, barnkonventionen och jämställdhet. Verksamheterna ska också ge klara signaler om att man bekämpar alla former av förtryck och ge barn och unga information om rätten att bestämma över sina egna liv.

En förutsättning för att kunna uppmärksamma och hjälpa barn och unga som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck är att någon ser och förstår vad som händer. Det är då nödvändigt att personalen har en grundkunskap om hedersnormernas mekanismer och vågar ställa frågor till ungdomen om det finns en misstanke om hedersproblematik.

Vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck

Verksamheter som möter ungdomar kan på många olika sätt få vetskap om att någon är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck. Ungdomen kan själv vända sig till någon personal, eller så ser personalen tecken på att något inte står rätt till. Det är viktigt att i varje situation fundera över hur man ska agera för att bäst kunna hjälpa. Ärenden som rör hedersproblematik kräver stor flexibilitet och samarbete mellan olika aktörer.

- Ställ frågor kring hur ungdomens situation ser ut.
- Finns det något som du vill göra som du inte får göra?
- Finns det något som du måste göra som du inte vill?
- Informera chefen om misstankar/iakttagelser.
- Gör en ansvarsfördelning mellan chef och berörd personal kring vem som har ansvar för att arbeta vidare med ärendet och dokumentera och vem som tar nödvändiga kontakter utanför verksamheten.
- Gör en konsultation med socialtjänsten. En konsultation gör det möjligt att samtala om den aktuella, avidentifierade ungdomens situation och man kan tillsammans ta ställning till om en anmälan bör göras och på vilket sätt.

VIKTIGT ATT TÄNKA PÅ!

- Ta ungdomens berättelse på allvar och förmedla att det aldrig är personens eget fel att våldet sker.
- Prata med ungdomen i enrum. Avvakta med att kontakta vårdnadshavare tills du vet mer.
- Ta hänsyn till ungdomens egna tankar om lösningar och eventuella konsekvenser av dessa.
- Var försiktig innan du börjar sätta in åtgärder. Beslut kan ge konsekvenser som är svåra att förutse. Rådgör med personal på socialtjänsten med särskild kunskap inom området.

Samverkan

Hedersrelaterat våld och förtryck är komplext och det behövs insatser på olika nivåer, inte bara inom den förvaltning man verkar i utan även med andra samhällsaktörer och myndigheter. Genom kunskap om hedersrelaterat förtryck och våld, riktade insatser för samtliga barn, elever, personal, ledning och goda relationer mellan offentliga institutioner, det civila samhället och mellan människor ska hedersrelaterat förtryck och våld motverkas. Handlingsplanen innehåller vägledning för hur arbetet ska stärkas, för att poängtera vikten av samverkan i frågan.

Samverkan med andra verksamheter är viktig både i ett främjande och förebyggande skede och i det enskilda stödarbetet till de flickor och pojkar som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Viktigt att känna till i arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck

- Vilket stöd kan ungdomsmottagningen ge de utsatta? Hur finns de med i det främjande och förebyggande arbete?
- Upparbeta kontakter med hälso- och sjukvården. Hur kan barn- och unga få tillgång till stöd och vård utifrån behov?
- Sök samarbete med de ideella organisationer som arbetar mot hedersrelaterat våld och förtryck
- Vilka ska engageras när flickan eller pojken bedöms vara utsatt för brott?
- Vilka är kontaktpersoner inom socialtjänsten?
- Vilka är polisens kontaktpersoner i dessa ärenden?
- Rutiner för hur kontakt tas med socialtjänsten för att rådgöra kring ett oidentifierat ärende.
- I vilka situationer ska polisanmälan göras? Finns former för att rådfråga polis innan en formell anmälan görs? Hur och när kan polisen medverka till stöd för utsatta flickor och pojkar?

Publikationer och länktips för mer stöd

Kvinnokonventionen

www.unifem.se

Barnkonventionen

www.unicef.se

Regeringen, Regeringens webbplats om mänskliga rättigheter

www.manskligarattigheter.gov.se

UMO, en webbplats för alla som är mellan 13 och 25 år. Kunskap om kroppen, sex, relationer, psykisk hälsa, alkohol och droger, självkänsla och mycket annat.

<https://www.umo.se/vald-och-krankningar/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/>

Myndigheter

Rikspolisstyrelsen

www.polisen.se/Om-polisen/Sa-arbetar-Polisen/Om-olika-brott/Hedersrelaterade-brott/

Brottsförebyggande rådet

www.brottsrummet.se

Brottsoffermyndigheten - Jag vill veta, <https://www.jagvillveta.se/>

Information till barn och unga som utsatts för brott.

Åklagarmyndigheten

www.aklagare.se

Domstolsverket

www.domstol.se

Skolverket

www.skolverket.se/sb/d/2240

Socialstyrelsen

www.socialstyrelsen.se/valdochovergrepp/hedersvald

MUCF

www.mucf.se

Länsstyrelsen Östergötland/Om våld i hederns namn

www.hedersfortryck.se

Länsstyrelsen Östergötland, Norrköpings kommun m.fl.

www.dinarattigheter.se

Metodstöd för samverkan

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.1dfa69ad1630328ad7c2fedf/1526067828618/Metodstod2014.pdf>

Frivilligorganisationer

Glöm aldrig Pela och Fadime - www.pelafadime.se

Arbetar med att hjälpa utsatta invandrarkvinnor och -flickor, genom att informera dem om deras rättigheter och möjligheter till hjälp från svenska samhället. Arbetar också med rådgivning.

Tänk om! – www.tankom.net

Tänk om! är en ideell förening som arbetar med kopplingen mellan hedersvåld, missbruk och kriminalitet.

Linna-mottagningen - www.linna.se

Erbjuder stöd och skydd till tjejer och killar 13-25 år utsatta för hedersrelaterat förtryck, hot och våld.

Elektra / Fryshuset - www.elektra.nu

Elektra är en feministisk och antirasistisk organisation som bekämpar hedersförtryck.

Kärleken är fri / Rädda Barnen - www.dinarattigheter.se

Informationssida för elever i grundskola och gymnasium.

Hedersrelaterat våld p.g.a. sexuell läggning / RFSL - www.heder.nu

Information, kunskap och stöd till unga HBT-personer i Sverige och som är utsatta för hedersrelaterat våld.

Kvinnofridslinjen - www.kvinnofridslinjen.se

Nationell stödtelefon för kvinnor som utsatts för hot, våld eller sexuella övergrepp. Även för anhöriga eller vänner. Gratis och öppet dygnet runt.

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer - www.roks.se

Organiserar cirka hundra lokala kvinno- och tjejjourer som ger stöd och skydd åt våldsutsatta kvinnor, tjejer och barn.

Sveriges kvinno- och tjejjourers riksförbund - www.kvinnojour.com

Organiserar cirka sjuttio lokala kvinno- och tjejjourer som ger stöd och skydd åt våldsutsatta kvinnor, tjejer och barn.

Systerjouren Somaya - www.somaya.se

Erbjuder skydd, stöd, råd, information och hjälp till självhjälp till kvinnor och tjejer som varit utsatta för våld, hot, övergrepp och kränkningar i nära relation. Arbetar mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld.

Nationell tjejjourportal - www.tjejjour.se

Webbsida där unga tjejer kan få stöd, ställa frågor och komma i kontakt med en tjejjour.

Brottsofferjouren - www.boj.se

Organiserar cirka hundra lokala brottsofferjourer som ger information, hjälp och stöd till brottsoffer, anhöriga och vittnen.

Information om verksamhetsplan 2026

Förslag till beslut

Informationen läggs till handlingarna

Beskrivning av ärendet

I december 2025 ska samtliga nämnder besluta om en verksamhetsplan för sin verksamhet. Verksamhetsplanen ska gälla för 2026. Innan nämnden beslutar om att anta verksamhetsplanen ska nämnden formulera sitt grunduppdrag och ta fram förslag på prioriterade mål. En dialog och workshop om socialnämndens grunduppdrag genomfördes vid nämndens sammanträde den 24 september.

Inom ramen för sitt grunduppdrag har nämnden ansvar för att planera, följa upp och utveckla sin verksamhet. För att konkretisera uppdraget och tydliggöra inriktningen för det kommande året formulerar nämnden egna prioriterade mål. Dessa mål speglar både lokala behov, nationella krav och politiska ambitioner, och fungerar som vägledning för nämndens verksamhetsplanering, resursfördelning och uppföljning. Presidiet har tillsammans med förvaltningen tagit fram förslag på prioriterade mål.

Sara Svenningsson
Utredare

Bidragsgivning till föreningen Bruk för alla

Förslag till beslut

Mot bakgrund av förslagen i utredningen av kommunens arbete med arbetsmarknadsfrågor beslutar socialnämnden att upphöra med bidragsgivningen till föreningen Bruk för alla. Inga extra medel kommer att lämnas till föreningen utöver det som är beslutat i socialnämndens budget för 2026. Utifrån dessa förutsättningar behöver föreningen anpassa sin verksamhet.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 13 augusti 2025 § 91 att föreslå socialnämnden att se över framtida bidragsgivning till föreningen Bruk för alla samt att ge kommundirektören i uppdrag att utreda hur en framtida organisation kring arbetsmarknadsfrågor kan se ut och vilken nämnd en sådan organisation ska tillhöra.

Ekonomichefen har gjort en utredning av kommunens arbete med arbetsmarknadsfrågor. Utredningens huvudförslag sammanfattas i följande punkter:

- En arbetsmarknadsfunktion skapas på socialförvaltningen, placerad direkt under chefen för förvaltningen
- Funktionen får bland annat ansvar för frågor kring det nya aktivitetskravet
- Tydliga mål kring ekonomi, prestationer och kvalitet sätts för verksamheten som sedan kontinuerligt följs upp
- Överenskommelser sker med förvaltningar om praktikplatser
- Samarbete med andra berörda aktörer som statliga myndigheter och det lokala näringslivet förstärks ytterligare
- Bidragsgivningen till den ideella föreningen Bruk för alla avslutas

En ny lag där kommunerna kommer att få en skyldighet att aktivera personer som får försörjningsstöd beräknas införas från den 1 juli 2026. Lagen kommer innebära att den som sökt försörjningsstöd ska vara i aktivitet senast två

månader efter ansökan. Insatserna ska föra individen närmare arbetsmarknaden, vara motiverande, öka de språkliga förutsättningarna, vara inriktade på jobbsökande och vara arbetsplatsförlagda inom kommunal förvaltning.

Habo kommun har ingen särskild enhet för arbetsmarknadsfrågor. Av de sju anställda som arbetar med personer som står långt från arbetsmarknaden är fem anställda vid socialförvaltningen varav en är direkt underställd chefen för individ- och familjeomsorgen, tre är underställda enhetschefen för vuxenenheten (individ- och familjeomsorg), en är underställd chefen för funktionshinderomsorg, ungdomscoachen är underställd biträdande utbildningschefen på barn- och utbildningsförvaltningen och förmannen för OSA-laget är underställd arbetsledare på tekniska förvaltningens gata- och parkenhet.

Iakttagelserna från utredningen kan sammanfattas enligt följande:

- Jämfört med länet och riket har Habo få arbetslösa och få som erhåller ekonomiskt bistånd
- Det saknas en sammanhållen organisation för att hantera frågor kring arbetsmarknadsinsatser
- Flera intervjuade menar att den nuvarande organisationen försvårar ett effektivt arbete kring de som står långt från arbetsmarknaden. Några menar dock att organisationen kan öppna för snabba enkla beslut och åtgärder
- Det saknas tydliga, dokumenterade mål för kommunens verksamhet för de som står långt från arbetsmarknaden
- Till stor del är det svårt att få en bild av hur väl kommunen lyckas med att hjälpa de som får insatser från kommunen för att komma tillbaka/komma in på arbetsmarknaden
- Det finns ingen sammantagen officiell bild av statistik för verksamheten för de som står långt från arbetsmarknaden
- Samarbetet med Arbetsförmedlingen kan utvecklas
- Det saknas praktikplatser hos de kommunala förvaltningarna
- Samarbetet med det lokala näringslivet kring praktikplatser kan utvecklas
- Kommunens bidragsgivning till lokal ideell förening vars syfte är att stötta enskilda med arbetsmarknadsåtgärder har ökat kraftigt under 2020-talet, från 500 000 kronor till nära 1,5 miljoner kronor
- Samtliga intervjuade menar att bidragen som lämnas till föreningen kan användas på ett mer effektivt sätt

- Ungefär hälften av deltagarna/de anställda i föreningen är inte skrivna i Habo kommun

Den 27 augusti 2025 beslutade socialnämnden att efter inkommet äskande från föreningen Bruk för alla om ytterligare medel tillskjuta 450 000 kronor till föreningen. Bakgrunden var att den ekonomiska situationen för föreningen Bruk för alla var ansträngd med ett underskott om 450 000 kronor. Likviditeten hade försämrats på grund av att bidrag i form av statliga medel skulle upphöra.

Mot bakgrund av förslagen i utredningen av kommunens arbete med arbetsmarknadsfrågor föreslår förvaltningen att socialnämnden beslutar att upphöra med bidragsgivningen till föreningen Bruk för alla samt att inga extra medel kommer att lämnas till föreningen utöver det som är beslutat i socialnämndens budget för 2026. Utifrån dessa förutsättningar behöver föreningen anpassa sin verksamhet.

Pernilla Ekstrand
Förvaltningschef

Sara Svenningsson
Utredare

Beslutet skickas till
Föreningen Bruk för alla

Socialnämndens delegationsordning

Förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens förslag.

Beskrivning av ärendet

Förvaltningen har uppmärksammat att delegationsordningen saknar beslut om insats enligt 11 kap. 1 § SoL i form av stödboende. Stödboenden är ett alternativ till hem för vård eller boende (HVB) för ungdomar som behöver ett mer självständigt boende, men som fortfarande har behov av stöd. Stödboende är till för barn och unga i åldern 16–20 år. För barn i åldern 16–17 år ska det finnas särskilda skäl för att de ska placeras i ett stödboende. Habo kommun drev tidigare ett stöd boende i egen regi men gör det inte längre.

Förvaltningen gör bedömningen att det är lämpligt att beslutanderätten avseende insats i form av stödboende delegeras till samma nivå som HVB. Därför föreslås att:

- beslut om insats enligt 11 kap. 1 § SoL i form av stödboende delegeras till socialnämndens arbetsutskott,
- beslut om insats enligt 11 kap. 1 § SoL i form av stödboende då socialnämndens arbetsutskotts beslut inte kan avvaktas delegeras till socialnämndens ordförande, 1:e vice ordförande och 2:e vice ordförande,
- beslut om upphörande av insats enligt 11 kap. 1 § SoL i form av stödboende delegeras till socialsekreterare,
- beslut om tecknande av vårdavtal vid placering på stödboende delegeras till enhetschef samt att
- beslut att enligt 2 § förordningen om underhållsstöd underrätta Försäkringskassan om att barn med underhållsstöd placerats i stödboende respektive återflyttat till boförlägger delegeras till socialsekreterare.

I nu gällande delegationsordning är beslut att köpa plats vid stödboende hos annan kommun eller annan vårdgivare delegerat till socialnämndens

arbetsutskott. Eftersom Habo kommun inte längre driver något stödboende i egen regi innebär en placering på ett stödboende per definition verkställighet hos annan kommun eller annan vårdgivare, det vill säga köp av plats externt. Därför föreslår förvaltningen att:

- beslut att köpa plats vid stödboende hos annan kommun eller annan vårdgivare, och som idag är delegerat till socialnämndens arbetsutskott, avförs från delegationsordningen.

Jonas Linderholm Arnklint
Socialt ansvarig samordnare (SAS)

Beslutet skickas till
IFO-chef

IT-samordnare

Utreddare

Detaljplan för Bränninge 2:133 m.fl.

Förslag till beslut

Socialnämnden har inga synpunkter på förslaget.

Beskrivning av ärendet

Delar av marken inom området är idag planlagd för skola, men används i verkligheten för bostäder. Planen ska ändras så att den stämmer med hur marken faktiskt används idag.

Planområdet är lokaliserat strax öster om Habo centrum och består huvudsakligen av bostäder i form av lägenheter i en- och tvåplanshus. Den centrala delen av planområdet, där bostäder finns idag, är dock fortfarande planlagd för skoländamål i den gällande detaljplanen. Byggnaderna där har tidigare använts som äldreboende och skola. År 2014 inkom en ansökan om rivning av byggnaderna för ny bostadsbebyggelse. Den 15 januari 2015 beslutade byggnadsnämnden i Habo att ge ett positivt planbesked för att möjliggöra detta.

Någon ny detaljplan upprättades dock aldrig, utan istället beviljades ett tidsbegränsat bygglov och tidigare skolbyggnader omvandlades till bostäder genom tidsbegränsat bygglov. Då bygglovet snart löper ut behöver en ny detaljplan tas fram för att anpassa planbestämmelserna till den nuvarande användningen.

Detaljplaneförslaget överensstämmer med den gällande översiktsplanen för kommunen och bedöms inte medföra en betydande miljöpåverkan.

Planhandlingarna finns att läsa på kommunens hemsida:

[Detaljplan för Bränninge 2:133 m.fl. | Habo kommun](#)

Eventuella synpunkter ska komma in skriftligen till Byggnadsnämnden senast 2025-11-19.

Sara Svenningsson
Utredare

Beslutet skickas till
plan@habokommun.se

Till Socialnämnden

Informationsärenden i samband med socialnämnden den 19 november 2025

I samband med nämndutskick bifogas en innehållsförteckning på de handlingar som ligger i den röda informationsmappen som ledamöterna får ta del av under nämndsammanträdena. Om det finns handlingar som ledamöterna vill titta närmare på finns, dessa tillgängliga hos förvaltningsadministratören före och efter sammanträdet.

Informationsmappen innehåller följande handlingar:

1. Samordningsförbundet Södra Vätterbygden
 - *Inbjudan offentligt styrelsemöte 25/11*
2. Avsägelse och fyllnadsval-
 - *Ledamot kommunfullmäktige, ledamot socialnämnden, ersättare i kommunstyrelsen*
3. Facklig samverkan-FSG
 - *Minnesanteckningar från 11/11 2025*